

N.º SOLT
5
CÉNTIMS

Veu de la Plana

N.º SOLT
5
CÉNTIMS

SEMANARI DEFENSOR DELS INTERESOS REGIONALS

SOSCRIPCIÓ

Castelló, al mes..... 0'25 ptas.
Fora, trimestre..... 1 » »

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

COLÓN, 17, 2.º
Tota la correspondencia a la Administració

SE PUBLICA TOS ELS DISAPTES

No se tornen els originals en cara que no se publiquen

Regionalisme práctic

Passaren los temps dels fanatismes polítichs y personalistes; van desapareixent les recordances d'aquelles époques històriques en que no ja una agrupació de partit, ans també les mateixes families senyorals eren prou pà promoure moltes vegaes altercats civils de tanta gruixa que enverinaven en seguides lluytes als pobles, y enramantse de una a d'atra regió esbargien la tristor y l'esglay per totes bandes.

Lo progrés de hui 'n dia ja no vol tindre res que vorer ab tot alló; un home ilustrat no 's un enemich que pera donarse propi profit ens hatja de portarnos nosa; ans al contrari, que 's un depòsit de lluides iniciatives, de confortador treball y d'aconortants consells que ab la mida de ses coltivaes forces pot ajudarnos a dur ab més lleugerea les tasques de llavorança en les continues millores y comoditats d'una civilització que vá cap a munt.

Per aixó, donnat lo present estat de cultura 'n les societats, y ademés l'organizació de les diferents colles polítiques nacionals, res millor que traure a rogle (pera que 'ls regionalistes se rescabalen de les pèrdues en que 'ls va abatollant la sarpa del Centralisme) la convenença d'annar introduint nostres ensenyances en l'esperit de tots els que professen qualsevol idea.

Hí ha que desenganyarse, cada ú vol lo que 's seu y encara que qüestions de diferent naturalea fassen a ú estar en aquest o l'atre partit, sempre li vindrà bé l'empeltarli dins lo cor l'entusiasme pels seus interessos de la comarca

aon naixqué o está avehinat. Y d'ahí, poch a poch, li se fá al indiferent o d'hasta adversari prendre gust a l'estudi de la nostra hui menysprehuada parla, fins que a força de treballarla la tingué ben mastegá.

N'oblidem que molts se moren de fam regionalista, per no tindre qui 'ls done pà 'n sa casa, y al annar a demanarlo a tèrra forastera, que s'alimente de lo nostre, s'emboliquen forçosament los emigrats en tot aquell podrim d'opinions y conceptes equivocats respecte a los *provincianos*.

Lo criteri sustentat no te rés que vorer pera dir com diem ab tota convicció, que deu arreglarse alhora un partit regionaliste de sòca y arrèl, pur y llibert, qual missió sempre anant en sèt pams d'ulls, deu de ser fer en la nòstra tèrra un escullit planter de comfres, aymadors de llurs institucions vernáculos progressives, ajuntar ab llaços federals, elements amichs d'idea que militen en conlogues de tota mena, per fi, annar acapolant arreu l'odi a lo nòstre y afanyarnos en la propaganda pà que les sonsacaüres enemigues no minven los avanços conquerits, alpujant fins als núvols del patriotisme la voluntat ferma de defempсар sense escuallarnos per rés del mon a nòstra gloriosa Senyera.

EMILI CALDUCH.

Març, 1916.

VEU DE LA PLANA pronte publicarà un folletí d'una obra del theatre regional.

Del moment

Dies de agitació son 'ls que van transcurrit en la present semana. Espanya tota—excepció feta d'aquells distrits que han segút acariciats per l'article 29—semble un abeller escarotat; tot pareix denunciai en el poble un esperit conscient y lliure qu's dispose a fer us de la funció política que mes dignifique y eleve la personalitat del home dins del ambient democrátich d'estos temps, el sufragi universal. En realitat ninguna manifestació exterior falte pera cubrir la norma qu' en atres paysos seguixen en estos actes de civisme, puix desde el mitin, fins les algaraes y alborots, tot ho coneixen y practiquen, encara m'atreuich a dir, qu'els superen en lo molt que mos prometen fins que transcurrixquen les eleccions y se constituixquen les noves Corts; en una paraula, que aixó del pays dels bous y panderetes, no rese pera nosaltres en estos dies. ¿Pero responèm a este principi democrátich en lo coneiximent polítich y esperit conscient que requirix? No: les urnes electorals, no son mes que depositaries dels odis creats per els desbarajustes e immoralitats de les oligarquies dominants; casi tots—per el bon desig de fer alguna excepció,—emitixen el vot en mires mes a la humillació y sacrifici del adversari, qu' en la confiança qu' els mereix la actuació de la persona qu' elegixen y les mes de les voltes, sols se aspire al triumf pera obtindre la influencia neceraria qu' es necesite pera conculcar les lleys en benefici propi, y de ahí estes dos castes d'espanyols que, al calor dels dos partits constitucional, se van turnant en el favor oficial, que no es atre

cosa que la arbitrariedad y el despotisme.

Per atra part el diputat no te mes misió y vincul en els seus electors, que conservar «lo mando» en totes les insolencies que li exigisquen; puix aixina, respon al turno de rasquit que sa establí en la majoria dels distrits y com es natural, pera esta misió poch pinten les idees y mérits de uns y atres, puix pera atendre les exigencias de banderia, sols se necessiten poch escrúpols y sobra de frescura.

En este sentit inventariem el fruit que mos ha donat la práctica d'esta, com tantes altres reformes democrátiques. Avans y sense necessitat de tantes doctrines y principis—que encerren progrés,—el poble tenie una concepció mes alta del paper que desempenyave y proba clara d'aixó, ho tenim en els casos que mos cite la historia dels Vinatea que defengueren en dignitat y valentia els interesos dels seus representats, com dels Tordesilles en temps de Carlos I que sucumbiren al furor del poble; per abandonar y contrariar els interesos y voluntat d'este; no tendríen prerrogatives ni reformes chillones, pero poseien la vèra llibertat qu' emane de un sincer e immaculat amor patri y donaren probes no de una inconciencia estúpida com la que sufrim en estos temps, sino que poseien sobre la intervenció de tots en la cosa pública,—a pesar dels drets tan limitats que tenien—un criteri mes alt y digne y aixó sens contar en tantes conquestes democrátiques com mos vanagloriem nos altres.

Huí, contant entre nostres glories democrátiques la conquesta dels drets del home que arranquen desde la Revolució Francesa y que tanta sanch ha costat, estem més desgovernats y vivim mes esclavichats qu'en aquells ogres temps del absolutisme; y no es que reclamem y reganyem, no, tot lo contrari, en palmes y llores rebim als diputats, apartem d'ells la responsabilitat y entronquem la impunitat, que no l' habem llegida en ningun códich polítich, pero la practiquem tan rebé, que casi té la força jurídica de la costum.

¿Qué les últimes Corts s' encontraren en una Espanya apurá econó-

micament degut a les circumstancies de la present guerra y que no sols no posaren el remey, sino que invertiren el temps, en cuestións ajenes als interesos de la patria? No importe; estos mateixos serán reeligits pares de la patria y algúns d'ells contarán com a merit haver pronunciat discursos florits sobre si la marcha real es o no himne nacional, de si fulano o mengano te més o menys autoritat pera desempenyar una jefatura, y coses així per l' estil.

Verdaderament, es sensible vore tanta inconsciencia: sols a la lletra de les lleys responem, puix constituix un ropaje esencial pera poder codejarnos en els demés paysos lliberals, pero del espirít de les mateixes, habem donat mil probes de no estar compenetrats; bé die el gran Costa «que fent de les lleys paper, no mos habem preocupat de traduir-les en carn».

Y com de tot lo que anteceditinch que descarregar el mort sobre el Centralisme per ser la causa d'estes anomalies y no sobre les avansdites reformes que ben portaes y dirigides constituixen un pas noble y digne en el camí del progrés, de ahí que me reserve pera el número vinent d' esta convicció les moltes raóns en que me funde—y que no transcrich en favor de la brevetat d' este treavll.

VINATEA.

A la dona valenciana

Semblen les notes d' armoniosa lliira,
Els escláts de ta veu llançat al vent:
Adintranse al profónd del sentiment,
Com la tendra coloma que sospira...
¿Ta cadenciosa veu, qui no l' admira,
Que no es sente emboltat d' encantamen;
Saturánt son esprit de grant content,
Com si cor d' angenls celestiáls oira?
Y es que portes ¡oh dona valenciana!
L' essencia de la rosa mes bledana;
Y la purea mes dolça y delicá,
Cuant en llengua vernácula es tan párla,
Extasiánmos de ditja 'l escoltarla
Parlant la veu del cel... ¡Lo valenciá!

LEGO

D' ESPECTACLES

PELICULA TRAGICA

Verdaderament asquerosa per tots conceptes e indigna de tot petit elogi, es la campanya qu' empresaris tots d' espectacles cinematografichs d' esta Ciutat, ens donen en la present temporá.

Asiduo concurren com soch a estos centres de divertiment, y vist de prop lo mal qu' en ells se recullix, me crech per lo tant en lo just deure de cridar l' atenció dels pares de familia, y principalment de les primeres autoritats d' esta Ciutat de la Plana.

Yo no comprench, en modo algú, eixe afá de les empreses en acaparar les produccións cinematografiques fetes a base d' asunts criminalistes, detectiveschs y lladres. No puch adivinar per qué eixe interés en adquirir pelicules d' inacabables series, que mes bones son y mes acceptació tenen per ells, quantes mes morts y robos en sí sostenen. Me imagine la contestació d' eixos senyors. «El negoci es el... negoci». ¿Pero es que es precis recurrir a eixos asunts pera salvarlo? ¿No hi ha altre millor mig d' acabar en superavit la temporá? ¿Es de tot punt precis recurrir al mal y a les ensenyanses pésimes pera omplirse les boltjaques a costa d' innocents criatures y obrers en majoria? Yo crech que nó. ¡Els tambe ho saben! No ignoren que hi ha milloons d' asunts instructius netament morals, que hi ha un sens fi de pelicules científiques, revistes setmanals en totes les nacións, vistes panorámiques en infinit, y, per si asó no es prou, un altre no menos colossal número d' asunt cómichs que si bé es cert que res bo ensenyen alguns d' ells, en canvi no produixen el efecte desastrós, y causen transtorns de mals sentiments en los innocents cors d' eixes criatures indefenses per la edat y curt coneiximent, víctimes d' empresaris sens concencia y juí.

Hi ha que parlar clar y fort sobre 'l particular, hi ha que fer vore qu' eixes pandilles de chiquillos qu' es formen començant per jugar a lla-

dres y bandidos com ells inocentment diuen, solen acabar de molt mala manera, comprometen a ses families, y robant la tranquil·litat a barriots complets per ells presos com a camp d'operacions y lloch de fetjories gens honrades.

Ignoren el perill que corren, y volen imitar a Raffles, Fantomas y Zigomars, quals figures han vist retratades diferents vegades en lo blanch llens del saló de projeccions.

No fá molt, notarem les conseqüències en esta pacífica Ciutat. Un numerós grupo de monyicots (el que més 10 anys) s'entretenia en obrir masets y furtar canals, y al interrogarlos un amo qu' es pillá, li contestaren en molta tranquil·litat y frescura: «Que juaven a fer cine, qu' estaven representant una película de lladres, y que altre grupo de amichs que feen de detectives els anaven perseguint per tota la contorna», y afegiren després: «Que lladres y detectives se reunien al finar el joch, y com a bons germans se repartien el botí prè, venent el ferro y llanda de les canals per uns mal contats javos a un foraster que per sert els ho pagaba prou malament».

Molt diuen estes paraules textuals, forçosament pronunciades baix l' amenaça d' entregarlos a l' autoritat!

No pase día sens rebre noticies, com les del suïcidi de dos jovers de la aristocràcia madrilenya en la Moncloa, com les del robo meditat a estil Raffles en Valladolid, com les del sacrilege comés per una «banda de monyicots apaches» en una Esglesia de Terol, y com altres tantes que os contaría si no me ho privara la por en mí naturalment fundá, de no abusar de vostra benevolencia.

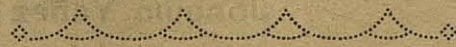
Mosatros que velem y som fets per combatir el mal, mos creem en lo sagrat deure d' avisar a tots los pares per son bé, que se abstinuen en absolut de portar ses innocents fillets, a eixes endiablades representacions, aont sols poden dependre diverses maneres de robar y distints modos de pegar punyalades, com aixis també acabar

en sa propia vida per mitg del envenenament y suïcidi.

Cas de concencia es éste per la magnitud de son perill, y debem, per bé de la humanitat tota, fer un esforç suprem fins conseguir nostres propòsits, obligant a eixes desaprensives empreses, a desistir de projectar eixos arreglos de dolents asunts. ¡Veneno criminal que a la infantesa profanament feril!

El crit d' alerta está donat; cadascú a cumplir son sagrat deure. Mol pot fer la premsa en esta ocasió y segurs estem que prestará son decidit apoyo. Les societats culturals totes també ajudaran protestant ab nosaltres en lo Govern Civil.

FRANCÉSCH MARÍN.

En vista del creixent favor del públich habém millorat la part gráfica del semanari y aumentat la tirá. Si el públich continúa llegint-mos prometem portar avant les millores. Som gent jove--y encara que mos manquen deü javos pá una peseta--no pensèm ni volém fer negoci y sí portar a la llar de cadascú el pa espiritual de la cultura valenciana.

ENSÓMNI

El paisatge no podia ser més hermosíssim: Vegetació frondosa que miraba amunt, drèta, com si volguera tocar en el blau infinit; montanyes, de roques transparents, reflectant tots els colors del iris; aucellets, de plumage sedós, cantant armòniques melodies; fonts pures, cristalines, murmurant sospirs d' enamorats... Alló era deliciós.

Yo contemplaba extasiat, aquella naturalea que rebotava, per tot arreu, tibiea, llum, vida... Pero, ¿a on m' encontraba? ¿cóm habia anat allí? Estes y atres preguntes m' fea yo, sens que trovara una con-

testació que satisfiera la meua ansietat. Pera acabar d' adormirme noti qu' els meus peus no s'apoyaven en tèrra, que m' trasladava d' un puesto a un altre tan pronte com el pensament, com si volara. ¿Será qu' hauré eixit de la tèrra y estaré en el planeta Marte, eixe mon que segons diuen es paregut al nostre y en el que per el temps, creuen alguns, podrem comunicar?

En aquell moment aparegué prop de mí un blanch nubolet, y en mig d' ell l' image d' un ser pur, hermos, resplandeixent que m' atraia, com atrau la llum a les papallones. ¿Qué clase de criatura era aquella? ¿era dona? ¿angel? Yo m' sentia abraçar per aquella llumenaria y desijaba en ella fundirme. Al mateix temps, una veu armoniosa, pareguda solament a la en que deuen cantar els cors d' angels en el cèl, brotà dels seus llabis, pera expresarse de la sigüent manera: ¿qué desijes saber? ¿...aon t' encontres? ¿...quí soch yo? Atén y t' ho diré. Mira, ¿veus aquell puntet de llum que s' distingüix allá baix, com si fora una estrella? puix, es el món aon tú vius: la Tèrra. De manera que tú estás ara en un altre món, ¿sabs quin es? ¿no? Puix, es el que vosatros coneixeu per el nom de Júpiter.

Per damunt de vostres mars, per damunt de vostres montanyes, per damunt de vostre món s' alsa una millonía de sers impalpables, invisibles; una infinitat de mons aon la vida existix y, en alguns d' ells, en condicions molt millors qu' en el vostre: Este mateixa aon te troves ara, es molt millor.

Así, no hi ha triestées ni odís, ni dolors, ni mort; no hi ha nit, tot es día; perque, a diferencia de la Tèrra, el nostre món té varios sòls que l' allumenen continuament. Y no es aixó asoles, sino que cada sòl irradia un color de llum diferent al dels atres, donant al paisatge els més delicats matijes.

Fixat en la vegetació, ¡cuánt diferent a la de la Tèrra! pareix que siga algo semjant pero ni en la forma s' iguala, ¡qué armonia de linies! Y, ¿en la materia? menys. Els tronchs, les rames, les fulles,

les flors, están formæes d' una essencia solsment pareguda a lo que vosatros diheu éter. Lo que en la Terra considereu fluits es así la materia ¡calcula com serán els fluits!

Més encara; per llunt qu' estiga un objecte el veem ab la mateixa claretat que si estiguera al costat nostre; así no tenim temps, sempre es present.

Ademés, pera comunicar els habitants d' este món no necessiten la paraula; els pensaments passen d' un ser a un altre, mes ràpits que les ones de la telegrafia sens fils, del vostre.

Atres coses mes te diria pero la

teua naturalea terrena no está prepara pera enténdreles y prou hi ha en lo que t' he dit pera qu' t dones conte de la ridicula vanitat qu' enorgullix als homens de la Terra. Ara vesten; torna allà y n' olvides lo qu' has vist.—Pero...—¿qué vols saber més? ¿...quí soch? Ya t' ho diré un atra vòlta, quant tornes.

Anava a insistir; pero en aquell moment el despertaor qu' estava posat pera les sis, va fer sentir el timbre y, d' un colp, tallá tan deliciós ensomit.

Vestintme, pensaba yo, ¿será veritat qu' hauré estat en Jupiter?

RAFÉL PARDO.

Joaquín Yañez

¡¡ES YA MORT!!

L' amich de mes entranyes es ya mort

La bruta parca arrebatá sa vida

Deixant l' ánima nostra mal-ferida

Y vençuts los esprits sense conort.

Cumpli lo desti trágich son acórt

Y al altre mond ¡pobre Joaquín! te crida

Obedient tú ten vas y en ta fugida

En lo profont estampes ton recort.

¡Qué pronte, bon amich te en has anát!

Y emboltats de tristors mos has deixát

Adintrante 'n la més sagrá regio.

Huy ma pensa 'l infinit apunta

Y mon recort etern a tú s' enmunta

Aletetjât per lo prech d' una oració.

FRANCÉSCH ALLOZA.

Del manifest qu' els parlamentaris regionalistes dirijissen al país, copiem el sigüent paragraf:

«Quant Catalunya, y los altres dos Estats del seu linatge, Mallorca y Valencia, entraren a formar part d' Espanya, sa llengua tenfe exactament los mateixos drets y preeminencies que la llengua castellana, compartint ab la llatí la oficialitat en tota la vida pública interior, així com en les relacions internacionals.

Nostre Dret civil, bautisat ara de foral y destinat al panteó d' un Apèndiç, era un drèt tan sustantiu, tan comú, com el drèt castellá. Els catalans tenien la plena potestat de regir s' administració interior y un poder legislatiu propi, un parlament catalá ab totes ses naturales y obligades conseqüencies.

¿Per qué vuy tenim solsment pobres corporacions administratives entregades a l' arbitrariedad d' un poder

no catalá y una representació parlamentaria, perduda en lo conjunt d' un parlament general reunit, format y dirigit fora de Catalunya? ¿Per qué nostres institucions administratives ostenten noms y apellidos y porten la organigació recibint l' impuls d' organismes que no son ni han segút en-jamay de Catalunya, com si no 'ls tinguerem propis, de nostre linatge, ilustrats per una tradició gloriosíssima? ¿Per qué la llengua catalana, llengua de Cort y Parlament, llengua de la diplomacia y de les lleys, llengua de la ciencia y de la poesia, igual en linatge y derets a la castellana, al realicarse l' unió ha segút, gracies a la unió, desterrada violentament de tota nostra vida pública, proscripita com una intrússa de sa propia llár y per afigitó insultada a cada moment per ministres y funcionaris, calificántla de dialécte, de «patois» groser destinát, com cuansevol antigualla inservible, a morir lentament en el llár domèstich?

Vestixcas com se vullga pera amagar-o, éste es el fét, ab tota sa irritant crudea: en Espanya ja un poble que té reconeguts y enaltits en la vida pública els elements de sa personalitat qu' els pobles aimen ab més força. En canvi ya altres pobles que veuen exclusits de les lleys del Estát, de tota la vida pública, eixos elements sustancials de sa espiritualitat y de sa personalitat.

Y aquest estat de coses, los pobles que ho suportem, los que som víctimes d' éll, no estem disposats a consentiro. No vol'em, perque tenim lo dret de no volerlo; perque constituí un estat de servidum colectiva que afécte a nostre honor, a nostra espiritualitat mos excluix del govern y convertix als ciutadans d' aquests pobles preterits en espanyols de tercera classe, en una especie de ilotes que treballen en los oficis humilts, mentrimentes sons sinyors els manen.

Ni ho volem nosaltres, ni ho han volgút els homs de les passades generacions. ¿Quí no veu en l' arrail de tants processos inesplicats de moviments públichs variadíssims qu' han fet agitá e ilógica l' historia interior de Espanya, la causa mateixa de totes les desmembracions territo-

rials: ésta inestabilitat d' un país no constituït, d' uns pobles que no es senten bé, qu' es troben descentrats, descontents, encara no tenint consciencia clara de son vilipendi?

Axí, la coexistencia dintre Espanya d' algunes d' aqueixes formidables acumulacions de forces espirituals que son les nacionalitats, en comptar d' emfortir l' Estat espanyol, l' ha portat a una dolorosa impotencia, perquè en lloch de ser utilitzades totes integralment pera la grandesa d' Espanya, una d' aquestes nacionalitats, la mes important, ha lluitat desde lo sigle XVI, y uberta seguís encara la lluita, pera excluir, pera assimilar totes les demés. Y d' aquet modo s' ha perdut estérilment un esforç immens: el dels pobles amenaçats d' absorció, que s' han separat o han lluitat per separarse; y l' esforç que ha degut aplicarse a retindrelos subjectès; quant medián nn règimen d' amor, d' igualtat política, tots s' haurien donat les mans pera engrandir mes el comú Imperi.

Manque 'l comentari per part nostra, caldrá tan sols, fermos propies aquestes raons, puix qu' estrobém lligats, per la mateixa cadena.

L' HOME DEL BAR

El bar es un producte ultramodern. Es un establiment del temps de l' auto, de la llum eléctrica y la telegrafia sens fils. El bar te calor íntim, algo de la llar. Els mobles son familiars; el camarero ve a ser poch menys que una persona de nostra familia, algo mes que un vulgar amich. Tot es característich en el bar; pero en este treballat sols estudiarem u dels personages del bar, el parroquiá del bar. Es un cas digne de observació. El parroquiá del bar, l' home del bar, el considera com una prolongació de la llar. Pera ell, tal establiment, es necessari pera viure, casi tant com l' aire pa respirar. Pera ell, el bar es son desig y sens donarse conte sa obsesió. Quant está en lo bar s' aburrix y quant está fora del bar el desitja. En el bar está en son centre, com peix en l' aigua. En lo

bar júa, beu, murmura y estraletja. Davant d' un bok y unes olives replenes se creu l' home més felíç. Parla en desenfado de les dones creentles bones a ratos, y a temporales mig males. Mentres va donant conte d' unes anjoetes raona desilusionat de política, y, mentres talla ab lo gabinet un pastís, dixcutix acalorat de bous, toreros y dones alegres.

Passa llargues hores sentat en lo mateix puesto juant a manilla, al dominó. Quant se cansa se sol sentar a la porta, estorbant el pas, lluint el terno, les sabates o el puro de vint céntims. Parla mal dels amichs y gens be de les amigues. Armat d' unes llargues tisores va tallant infatigable mentres la gent passa indiferent. Acostuma a fer de la multitud dos parts: ell y els demés. En el bar es una institució casi tan important com les taules, les cadires y les olives sevillanes.

Se dedica al inofensiu sport de fer gistes, roins casi tots. Es el primer en entrar y el darrer en anarsen. Quant falta es senyal de que li sosoix algo grave y tots noten el uit que fá. Pero asó es poques voltes perqu' ell se sent atragut com el ferro per l' imá. Y pronte el vorem de nou, sentarse en la seua cadira, cridar fort, recolsarse a gust, encendre un cigarro y posarse a estraletjar.

J. BARRACHINA CAMELLIN

A tota la premsa, que tan carinyosament ha contestat lo nostre saludo, li doném les nostres gracies, y en especial, a "La Veu de Catalunya," que tan calurosament prengué nota de nostre naiximent.

Y COM EIXE...!

Cuantes vòltes s' ha tractat de convèncer a extranys o coneguts de lo bò que es tot lo que integra el nostre programa de regeneració, ham tropeçat ab la intransigència

(per part del contrari) en admetre la supremacia de la nostra llengua sobre les demés.

Molts (y assò es lo trist) reflectant com fóren engendrats sense ánima ni ideals, atraguts per lo que no s' expliquen de consunció sense nòm, esclaten quant d' estos asunts els parles: «Som, sí, molt valencianistes, pero parlar, que se parle en castellá, que es la llengua oficial...» S' haurá vist contradicció major! Estimar al pòble y aborrrir allò que es lo que més el caracteriza: sa llengua!...

Vejam un cas. En l' Audiència se donaba curs a una causa per asesinats. Els quinze testimonis que hi havien, tots eren llauradors, y per desgracia, un tan sols dels quinze sabia llegir y escriure. Comensa la pròba testifical y no es pòt dir en paraules lo negres que 's verén tots per' aclarirse. Un a un anaven desfilant, fins que un agüellet tremolós y de cap nevat, després de jurar dir veritat per Deu y la Constitució, al oír la pregunta y apercebirse de que tot quant ouia li semblava grèch o chino, llengües que ell no coneixia, exclamá: «Senyors: miren, vostés perdonen, pero... parlem, parlem en valenciá que *mos* entendrem millor...»

Atres vòltes feu riure la ingenuïtat del llaurador en circumstancies iguals o paregudes; ara tan sols òmpli la sala un murmul respetuós...

Llegidor: tal vòlta en mon preàmbul tròbes molt poca força demostrativa, pero medita, medita les paraules del vellet, que si bé no entranyen valor filològich son com la veu de la rassa, del pòble que demana entendres y per aixó *prega* al extrany que l' administra, que li parle en sa llengua.

Si assò no es prou, sapies que extranys mos estudien gramaticalment y que un gran talent dels avantpassats, el «Manco de Lepanto», mos la alabá con fruita sabrosa.

Algúns que estimen més el castellá, renegarien de sa mare?

FRANCÉSCH BAI DAL.

Valencia, 28-3-16.

De l'ànima y del còr

"RÀPIDA"

DEDICÀ A MARUXA

¡Maruxa!..... He assí un pseudónim quina lectura ha despertat en mí recorts de delit y amargor. De delit perqu' en ells se trunquen anys sansers d' una existencia plena d' ilusions, dorá com aurora pintada per poeta enamorat y dolça com el despertar d' un enfant que somnia ab angels y fades dels cuentos que l' agüeleta li diu al gitarse... Pero es lley de vida que junt a lo sublime s' encontre sèmpre lo vulgar, al costat de lo bell lo imperfecte y es així com prop a estos recorts plácids, serèns, s'encontra la turbulenta borrasca d' atres quina fèl quedá grabá ab caracters de sanch en la historia d' un còr, que no feu atre maluinat que sa ingenuitat pera anar a una dona qual ànima estava engendrâ entre 'l plechs de la perfidia y la ingratitude.

Yo te veig ¡oh Maruxa!, com viu a d' aquella atra de ton mateix nom, en los primers temps d' un idili fallaguer. Se m' antoixes sent la musa d' algún home jove, ilusionat per la bellea, sòla pera ell, soberana de son pensament y de ses obres. Tanque 'ls ulls; y la image d' una bellea deslumbradora, d' ulls somniadors, perfil delicat y veu melodiosa qual orquesta de Paradís presents a ma imaginació. Sent en tons concèptes y en tes idees vertides en les columnes d' este semanari un no se qué de armónich que me induix a mirarte com futura educadora crech en tú, per fi, una muller y mare carinyosa pera el demá, valenta anda la exageració en la lluita per la vida...

Si la felicitat corona ta existencia, enrecordat alguna vegá de les prediccions tretes de la «Astrologia» de ton mateix article; si fores desgraciá, lo que no 's d' esperar, el sí fatal haurá posat punt a tu una força capaç de ròmpre les resultants de tes perfeccions.

F. GARCIA RUBIRA

Traducció de J. B. C.

Prechs y... pedraes

Fá uns cuants dies el Ajuntament ofisiá al Baró de la Pobla demananti que fomentara obres en les seues finques a fi de tallar en part la falta de trevalls.

Lo Secretari del Baró ha contestat á dit ofisi, que si el Ajuntament li pagara unes 20 mil pesetes que li deu per canones y pensions, ne farie, no obstant averne fet per import de unes 10.000

Sinse comentarís.

Cridem la atenció del alcalde, pera que ordene al contratiste de les obrés del nou mataero a fi de que li peguen una espenteta a dites obres, puig pareixen ya l' obra de la *Seu*.

En l' hospital provincial de Castelló, se encontre dolent el ex-porter del govern sivil Vicent Soler.

Per passar de la edad reglamentaria el dixaren cesant tirantlo al carrer com se despacha a un gos en casa ajena.

En el pes del seus anys no pugué treballar y ara vell y achacós, es veu en un hospital.

¡Aixina paga Espanya al seus servidors!

Per primera vegá se ha instalat la Fira en lo paseig de Ribalta. La majoría creu que l' Ajuntament ha estat molt atinat en tal mida.

Ara, que la distribució... la distribució es deficient.

Nostre estimat company y elocuent abogat En Joan Avinent Gimeno, ha donat esta pasá nit una lluminosa y amena conferencia en lo Cercol Mercantil d' esta localitat.

Sa cálida paraula, unit al coneiximent que desplegó en lo desenroll del tema *Ciutat-dania com a fonament del resurgiment nacional* cautivá l' atenció del numerós públich qu' omplíe lo saló de gom a gom,

recibint al finar la conferencia una estripitosa salva de pica-mans, com a tribut just a la erudició y elocuencia de nostre ben vollgut company.

Uníque a les moltes felicitacions. la més coral d' esta Redacció.

Pera la «Real Academia de la Lengua Española».

Copiem al peu de la lletra de uns cartells de la fira:

«Lo nunca, bisto.

El animal, mas bonito, de la naturaleza, Cazado en Mozambique, africa, portuguesa. Entrada 0'10

Asombroso mundial

Lo nun cavisto.

La niña que tiene 14 meses y pesa 28 Kilos 150 gramosalmi razon de los médicos y deltodo el público.

¡Que laabisitado!

Entrada general
a 10 centimos»

Prenguen nota.

VEU DE LA PLANA organitzarà varios concursos. El primer será...

ADMINISTRACIÓ

CORREU

Marian Ferrandis Agulló—Valencia.—Agrahidissims interés. Anofades les soscripcions qu' en sa lletra a En G. H. B. es servit pasarnos. Sentim no poderlos remetre lo número 1, puix no tenim cap eixemplar.

Enrich Moner.—Idem.—Per correu igual números qu' en la semana passá y lletra.

Joan Guerrero.—Barcelona.—Id. Ramón Castell y Francesch Baidal.—Valencia.—Idem idem. Estranyats no haber rebut noticies.

A. B.—Barcelona.—Rebut lo seu treball. Gracies per les suscripcions.

T. M. X.—Alacant.—Rebut import soscripció any.

Castelló: Imp. J. Barberá

URALITA-ROVIRALTA

Pisarra artificial d' amiant y portland comprimida per a Taulées, revestiment de parets humides y cel rás. Planchas especials de 120 per 150 centímetros per a cubertes de poca pendent.

Llauger, incombustible, etern, resistent als vents mes impetuòs, completament impermeable, llis y limpiu sempre y admiltin distintes combinacions de color; d' instalació fàcil y ràpida.

Utilitzand URALITA poden reduirse a lo límit les armadures de cada cuberta.—Demanen mostres, catàlocs, llibre de Referencies y Presupost qu' oferim sens ningun compromís per part del comprador.

ROVIRALTA Y COMPAÑIA, S. EN C.—INGENIERS.—BARCELONA

Depòsit en Castelló a carrec de J. B. Valls Climent.—Alloza, 135

TOS... TOS... TOS..

Les PASTILLES MONSERRAT curen tota afecció del sistema respiratori, tos, bronquitis, asma, dengue y catarros, per crònics que siguen.

Venta en Farmacies y centres de específics. En Castelló FARMACIA DE JOAN A. PARCUAL, Gonzáles Chermá, 66

EDUARDO VICIANO

PAQUETERIA. — MERSERIA — ALTES NOVETATS
Tires bordades desde 10 céntims vara. Gran surtit en colls «Pierrot» «Olga» y corbates «Nortón».

Caballers 1 y Colón, 20

Casa de SANCHO GERMANS

(SUCESORS DE ENRIQ TÁRREGA)

Establiment acreditadíssim, perque sa norma es: servir al public cada vegá millor. Gran surtit, qu' es renove constantment, en comestibles fins y en tots los géneros concernients al ram de

ULTRAMARINS

Diariament resibim los millors articles indicats per a la present época.

Depositari exclusiu de la Cerveza Petry
36, Plaça de la CONSTITUCIÓ, 36

Transports de totes clases

Maquines, calderes, y ferrós per tonellaes. Conductora especial y embalaor de mobles.

J. VIDAG Y FIGGS

Pi y Margall, 57 y Obelisco, 8.—Castelló

BAR FORNOS

Café extra, Vermouth Torino, Eixarops, Licors de les millors marques, Serveses del país y extrangeres. Depositari exclusiu del SIDRAL TEIXIDÓ.

Joseph Segarra

G. Chermá, 84 — Castelló

Elixir Gomenol Climent

Es el millor antiséptic de les vies respiratories

Curen radicalment els Catarros crònics y aguds. Tos, Bronquitis, Asma, Grippe, Resfriads y totes cuantes enfermetats radiquen en l' aparato respiratori.

Supere als demés balsems en acció ràpida y may trastorne les funcions digestives.

Depòsit en Castelló: Victori Aparici, Pi y Margall, 7

Sabateria

DE

JAUME GONZALEZ

Calsats de última novetat. Especialitat en el calsat a la mida.

20, Enseñanza 20. (SUCURSAL EN LA FIRA)

Moderna y Lujosa Confitería y Pastissería

— DE —

Vicent Blasco

Especialitat en tortaes «Mokas» ramillets y dolços de fruta.

González Chermá, 56

Automóviles Castellonesos d' Alquiler

GARAGE: Lluís Vives y E. Viciano

Construcció, alquiler y reparació de Bicicletes. Automóviles de propietat. Grands facilitats, casilles independents, llavaor y fosos. Stock Michelin.

RUSSELL ECROYD NEILD

Nou y grand taller, Lluís Vives, 12 al 20 y Escultor Viciano, 14 al 26.—CASTELLÓ

Qui así s' anunciará
de ric se retirará.

Lampares OSRAM

A 1'90 Pesetes, de 5 a 50 bujies

Marca wolfram a 1'40 ptes de 5 a 50 »

- » Vulcan a 1'30 làmpara
- » Madrid a 1'30 ptes. »

Inmens surtit en aparatos pera gabinet, saló y mentjaor

Fornillos, Planches, Cazos y Estufes eléctriques

Complet surtid en material pera instalaciós

Lampisteria de PERE FECED

González Chermá, 78

Insecticida RODRIGUEZ

Contra el Poll-roig, Serpeta, Pulgons, Fumagina, Negreta y cuants insectes y criptógames ataquen al taronger, llimoner, oliveres, pomeres y demes arbres.

APROBAT son emplaor per R. O. de 30 de Giner de 1912.

DEPOSITARI:

En Joseph Vaquer Gomis

Paseig de Morella, 5

CASTELLO

Linea de Vapors TINTORÉ

¡¡CORRE..!!

Yas cinc quincetets Roseta,
Que vulle donarme un banquete,
Y sens detindret miqueta,
Ves compra una botelleta
Del deliciós Champagnette'

A 1'25 ptes. botella, en los Ultramarins de
LLUIS CATALAN "El Morito"
CASTELLO

RELONGERIA

◆ ◆ DE ◆ ◆

Eduard Parés

GONZÁLEZ CHERMÁ, 76

Relonges de les millors marques, cadenes, dijies, ulleres y gafes de totes clases. Gemelos Teatre y camp.

PREUS SENS COMPETENCIA

Droguería

L' ARAGONESA

= DE =

:: Lluís Gomez Molinos ::

64, Colón, 64.—CASTELLÓ

Complet surtit en perfumería del pais y extranjer. Drogues, Colors, Barnisos, Pincells. Articlels fotografics i maquinaries.

Venta exclusiva de Alcohol SOL y Colonia ESA

BARCELONA

Servici fixo y semanal entre Castelló
y Barcelona

PER LO MAGNIFIC VAPOR

FRANCOLI

Travesia rápida.—Llum eléctrica en tot lo barco.—Telegrafia sens fils.—EXIDES: De Castelló, Dumenge 11 matí.—De Barcelona, Dimats vesprá. La càrrega s' atmet en Barcelona, el dilluns; en Castelló, el dimecres.

Pera informes a Domenech Cert S/A, Plaza de la Paz, 3

CASTELLÓ

Paseig Colón, 11.—BARCELONA